



Kúria **végzése**

Az ügy száma: Bfv.I.1101/2023/14.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Csák Zsolt, a tanács elnöke
Dr. Kardos Andrea, előadó bíró
Dr. Domonyai Alexa, bíró
Dr. Schmidt Péter, bíró
Dr. Tuba István Krisztián, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2023. november 28.
Az ügy tárgya: költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények
Terhelt(ek): Terhelt1
Elsőfok: Pécsi Járásbíróság, 3.B.672/2020/42., ítélet, tárgyalás, 2022. június 1.
Másodfok: Pécsi Törvényszék, 3.Bf.232/2022/23., ítélet, tanácsülés,
2023. április 18.
Az indítvány előterjesztője: Legfőbb Ügyészség
Az indítvány iránya: hatályon kívül helyezés iránt

Rendelkező rész

A Kúria a költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt Terhelt1 ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Pécsi Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Bf.232/2022/23. számú ítéletét hatályon kívül helyezi és a másodfokú bíróságot új eljárásra utasítja.

A Kúria elrendeli a terhelt által pénzbüntetés és bűnügyi költség címén esetlegesen befizetett összegnek a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori kamatával együtt a befizető terhelt részére történő visszatérítését.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye. Ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] **I.** A Pécsi Járásbíróság a 2022. június 1. napján kihirdetett 3.B.672/2020/42. számú ítéletével Terhelt1 terheltet bűnösnek mondta ki költségvetési csalás büntetében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény [(a továbbiakban: Btk.) 396. § (1) bekezdés a) pont, (4) bekezdés b) pont I. és II. fordulata], folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében [Btk. 345. § és folytatólagosan elkövetett számvitel rendje megsértésének büntetében Btk. 403. § (1) bekezdés b) pont]. Ezért őt – halmazati büntetésül – 2 év börtön végrehajtási fokozatú szabadságvesztésre, 200 napi tétel pénzbüntetésre és 3 év gazdálkodó szervezet vezetése foglalkozástól eltiltásra ítélte. A kiszabott szabadságvesztés végrehajtását 5 év próbaidőre felfüggesztette. A végrehajtás elrendelése esetére megállapította a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját. A pénzbüntetés egy napi tételének összegét 2.000 forintban határozta meg és a kiszabott összesen 400.000 forint pénzbüntetés megfizetésére 20 havi részletfizetést engedélyezett. Rendelkezett a pénzbüntetés meg nem fizetése esetére annak átváltoztatásáról, a vagyonek kobzásáról, valamint a lefoglalt bűnjelekről és a bűnügyi költség megfizetéséről.

[2] A kétirányú fellebbezések alapján eljáró Pécsi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2023. április 18. napján meghozott 3.Bf.232/2022/23. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 1 évre, a felfüggesztés próbaidejének tartamát 3 évre enyhítette, valamint mellőzte a gazdálkodó szervezet vezetése foglalkozástól eltiltásra, valamint a vagyonek kobzásra vonatkozó ítéleti rendelkezést. Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

[3] A pénzbüntetést a Pécsi Törvényszék a 2023. július 10. napján véglegessé vált 34.Bv.402/2023/2. számú végzésével 200 nap szabadságvesztésre változtatta át.

[4] **II.** 1. A bíróság jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben a Legfőbb Ügyészség BF.1065/2023/2. szám alatt nyújtott be felülvizsgálati indítványt a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 649. § (2) bekezdés d) pontja alapján a Be. 608. § (1) bekezdés f) pontjában meghatározott okból.

[5] Kifejtette, hogy a törvényszék ítéletének indokolása a [89] bekezdésében tartalmazza, hogy a terhelttel szemben milyen okok miatt került sor a pénzbüntetés kiszabásának mellőzésére, ugyanakkor a másodfokú ítélet rendelkező részében ez a rendelkezés nem szerepel. Emiatt a másodfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel az egyik büntetőjogi főkérdést érintően teljes mértékben ellentétben áll.

[6] Mindezekre figyelemmel a Be. 663. § (2) bekezdés II. fordulója alapján indítványozta, hogy a Kúria a Pécsi Törvényszék 3.Bf.232/2022/23. számú ítéletét helyezze hatályon kívül, és a másodfokú bíróságot utasítsa új eljárás lefolytatására, továbbá a Be. 659. § (7) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítvány elbírálásáig a jogerős ügydöntő határozat végrehajtását függeszse fel.

[7] 2. A Kúria a 2023. szeptember 13. napján kelt Bfv.I.1101/2023/3. számú végzésével a Pécsi Járásbíróság 3.B.672/2020/42. számú és Pécsi Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Bf.232/2022/23. számú ítéletével kiszabott büntetés végrehajtását felfüggesztette.

- [8] 3. A terhelt védője a Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványára észrevételt tett.
- [9] Előadta, hogy 2023. július 29. napján a másodfokú ítélet kiegészítése iránti kérelmet nyújtott be a Pécsi Törvényszéken a pénzbüntetés mellőzése és a terhelt előzetes mentesítése érdekében, azonban a Legfőbb Ügyészség ennek nyomán előterjesztett felülvizsgálati indítványa ez utóbbira vonatkozó érvelést nem tartalmaz.
- [10] Sérelmezte, hogy sem az első-, sem a másodfokú ítélet nem rendelkezett az előzetes mentesítésről annak ellenére, hogy a 8/2015. (IV. 17.) AB határozat szerint a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén ennek hivatalbóli vizsgálata alkotmányos követelmény.
- [11] Kiemelte, hogy a terhelt a terhére megállapított cselekmények elkövetése előtt és azóta sem követett el bűncselekményt, nem ebből tartja el magát, továbbá jelentős az elkövetés óta bekövetkezett időmúlás, a terhelt példás életet él és kiskorú gyermek eltartásáról is gondoskodik. Álláspontja szerint az elkövetett bűncselekmény kisebb tárgyi súlyú, annak jelentősége részben elmarad a terhelt társai cselekményeinek társadalomra veszélyességétől, részben alig haladja meg azt. Mivel ez utóbbi terheltekkel szemben a bíróság csak pénzbüntetéseket szabott ki, ők a törvény alapján mentesültek a hátrányos jogkövetkezmények alól. Hangsúlyozta, hogy Terhelt1 terhelt még felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása esetén is érdemes az előzetes mentesítésre, különös tekintettel arra, hogy olyan munkát kíván vállalni, amelynek feltétele a büntetlen előélet.
- [12] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a Pécsi Törvényszék 3.Bf.232/2022/23. számú ítéletének hatályon kívül helyezése és a másodfokú bíróság új eljárás lefolytatására utasítása esetén a másodfokú bíróság számára írja elő a Btk. 102. § (1) bekezdése alapján az előzetes mentesítésről történő rendelkezést is.
- [13] **III.** A Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa alapos.
- [14] 1. A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, melynek a Be. 648. §-a alapján a bíróság jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen, kizárólag a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt anyagi és eljárásjogi okok alapján van helye.
- [15] Eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárás szabálysértéssel hozta meg [Be. 649. § (2) bekezdés d) pont].
- [16] A Be. 608. § (1) bekezdés f) pontja alapján feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárás szabálysértés, ha az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.
- [17] A Be. 651. § (1) bekezdés és (2) bekezdés a) pontja értelmében az ügyészség mind a terhelt terhére, mind pedig javára terjeszthet elő felülvizsgálati indítványt. A terhelt terhére felülvizsgálati indítványt a Be. 652. § (3) bekezdése alapján 6 hónapon belül, a javára szóló felülvizsgálati indítványt pedig a 652. § (4) bekezdése értelmében határidő nélkül lehet előterjeszteni.
- [18] A Kúria az 1/2021. számú Büntető jogegységi határozatban akként foglalt állást, hogy a Be. 649. § (2) bekezdése szerinti eljárás szabálysértés miatt előterjesztett felülvizsgálati indítványnak nincs iránya.
- [19] 2. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés második fordulata alapján a hatóságok a törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.
- [20] A bíróságokra háruló indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljárásból fakad. Eszerint a bíróságnak a döntésének indokairól az eljárás törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia {3080/2018. (III. 5.) AB

határozat, Indokolás [24], 3193/2017. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [38], 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}.

[21] A Be. 451. § (5) bekezdése alapján a határozat indokolása a bíróság által megállapított, a döntés alapjául szolgáló, jelentős tényeket és körülményeket, valamint a határozat alapjául szolgáló jogszabályokat tartalmazza.

[22] Ekként az indokolás rendeltetése

- egyfelől a döntés, tehát valamely rendelkezés (jogkövetkeztetés) ténybeli alapjának rögzítése (a tényállás),
- másfelől számadás a döntéshozatali tevékenységről (a tényálláson kívüli indokolás).

[23] A tényállás és a tényálláson kívüli indokolás megkülönböztetése a vizsgált feltétlen eljárási szabálysértés szempontjából alapvető jelentőségű. A Be. 608. § (1) bekezdés f) pontja szerinti eljárási szabálysértés megállapítására ugyanis csak az vezethet, ha a rendelkező rész és a tényálláson kívüli indokolás áll egymással ellentétben. Ha azonban – e főszabály alóli kivételként – a bűnösség kimondásáról szóló rendelkezéshez tartozó tényállás, vagyis a rendelkezés ténybeli alapja teljes egészében hiányzik, az a felülvizsgálati eljárásban szintén az abszolút eljárási szabálysértés körében nyer értékelést (BH 2021.193., BH 2017.324.).

[24] Ennek megfelelően az ítélet indokolása különösen akkor ellentétes teljes mértékben a rendelkező résszel, ha

- az ítélet nem csupán a tényállást, de a tényálláson kívüli indokolást sem rögzíti, azaz, ha az ítélet írásba foglalása elmaradt (Bfv.II.283/2022/13.);
- a bíróság ítéletének rendelkező része – bár a terhelttel szemben büntetést szab ki – nem tartalmazza a büntetőjogi felelősség megállapítását, a bűncselekmény megnevezését és jogszabályi alapját, noha az indokolás a bűncselekmény elkövetését megállapítja (Bfv.II.125/2020/7.);
- az ítélet rendelkező része nem tartalmaz rendelkezést a vád tárgyává tett bűncselekmények valamelyikéről, noha az ítélet indokolása szerint a bíróság a terheltet valamennyi bűncselekmény vádjára alól felmentette (Bfv.II.477/2020/9.);
- a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásban a bíróság a büntetővégzés rendelkező részében – a végrehajtás elrendelése esetére rendelkezve a szabadságvesztés végrehajtási fokozatáról és a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéről – elmulasztja a kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának próbaidőre való felfüggesztésére vonatkozó rendelkezést és az alkalmazott jogszabályok között sem tünteti fel a megfelelő hivatkozást (Bfv.II.738/2021/7.);
- a másodfokú bíróság a szabadságvesztés tartamát enyhíti, ugyanakkor az indokolásban a meg nem változtatás mellett érvel (Bfv.I.1414/2019/7.).

[25] Eljárási szabálysértés megállapítására az vezet tehát, ha az ellentét a büntetőjogi főkérdések – a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása – tekintetében áll fenn a rendelkező rész és az indokolás között (BH 2022. 319.).

[26] Jelen ügyben a másodfokú bíróság ítéletének rendelkező részéből az állapítható meg, hogy a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztést és a próbaidő tartamát is enyhítette, valamint a foglalkozástól eltiltásra vonatkozó rendelkezést is mellőzte, ugyanakkor a pénzbüntetéssel kapcsolatban megváltoztató döntést nem hozott.

[27] Ehhez képest másodfokú határozat [89] bekezdése arra vonatkozó indokolást tartalmaz, hogy a terhelttel szemben megfelelő jövedelem hiányában a pénzbüntetés mellőzésére is sor került. Ezek után az indokolás [90] bekezdése mintegy összegzőként azt is

rögzíti, hogy az enyhítést célzó fellebbezést ennyiben – azaz a pénzbüntetésre vonatkozóan is – megalapozottnak találta.

[28] Ez pedig azt jelenti, hogy a másodfokú ítélet indokolása az egyik büntetőjogi főkérdés, a pénzbüntetés kiszabását illetően teljes mértékben ellentétes a rendelkező résszel.

[29] Erre tekintettel a Kúria a felülvizsgálati indítványban foglaltakkal egyezően megállapította, hogy a Be. 608. § (1) bekezdés f) pontjában írt abszolút eljárási szabálysértés, ezáltal a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerinti felülvizsgálati ok megvalósult. Ennek következménye pedig a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezése, és a másodfokú bíróság új eljárásra utasítása.

[30] 3. A terhelt védője észrevételében sérelmezte azt is, hogy az alapügyben eljáró bíróságok nem vizsgálták az előzetes mentesítés lehetőségét.

[31] A Btk. 102. § (1) bekezdése szerint a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén a bíróság ügydöntő határozatában előzetes mentesítésben részesítheti az elítéltet, ha arra érdemes.

[32] Az előzetes bírósági mentesítés lehetőségét a büntető törvény behatárolja, alkalmazását a bíróság mérlegeléséhez köti. Ehhez képest az érdemesség szempontjából a bűncselekmény jellegén, a büntetés mértékén túlmenően, alapvetően a terhelt személyének jövőbeni társadalomra veszélyessége mérlegelendő (BH 2018.135.).

[33] Az előzetes mentesítés a jogkövetkezmények körébe tartozik, feltételeinek fennállását a bíróság – az Alkotmánybíróság 8/2015. (IV. 17.) AB határozatában megfogalmazott, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelményre tekintettel – a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén köteles hivatalból vizsgálni és arról az ítéletben rendelkezni.

[34] Az Alkotmánybíróság a hivatkozott döntésében – egyebek mellett – kifejtette azt is, hogy az indokolt bírói döntéshez fűződő jog az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül jelentkezik. Az alkotmányos előírás ugyanakkor kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot. Irányadó ez a megállapítás mind a bíróság döntésének a tartalmára, mind a döntés alapjául szolgáló indokok bemutatására {Indokolás [65] bekezdés}.

[35] Az Alkotmánybíróság ezt követően a 3487/2022. (XII. 20.) AB határozatában – az ítélezési gyakorlatot áttekintve – megállapította, hogy a bíróságok követik a hivatkozott AB határozat rendelkezését és külön indítvány hiányában is vizsgálják, hogy a terhelt részesíthető-e előzetes mentesítésben {indokolás [71] bekezdés}.

[36] Jelen ügyben azonban nem állapítható meg, hogy a vizsgálat ténylegesen megtörtént-e, lévén erre vonatkozó indokolást sem az első-, sem a másodfokú bíróság ítélete nem tartalmaz, ezáltal az ügydöntő határozatból nem ismerhetők meg az előzetes mentesítés körében végzett döntéshozatali tevékenység ténybeli és jogi alapjai.

[37] A Kúria ezért hangsúlyozza, hogy a bíróság indokolási kötelezettségének teljesítése közjogi és perjogi szabályokból fakadó kötelezettség, amely nem diszkrecionális, hanem törvényileg szabályozott. A bírói döntés indokolásának megléte törvényileg egzakt kötelezettség, legfeljebb mikéntje lehet mérlegelés tárgya; ez utóbbi immár relatív eljárási szabálysértés körébe tartozó (BH 2021.193.).

[38] IV. A kifejtett érvek mentén a Kúria a Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványát elbírálva, a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a másodfokú ítéletet a Be. 663. § (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra utasította.

[39] A Kúria – a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdése és a Kúria ügyelosztási rendjének IV.6. pontjában írt rendelkezés alapján – öttagú tanácsban járt el.

[40] A Kúria a Be. 663. § (3) bekezdése alapján a törvényszék számára iránymutatásként előírja, hogy a megismételt eljárást a Kúria határozatában kifejtettek szerint, az eljárási szabályok maradéktalan betartásával, az Alkotmánybíróság 8/2015. (IV. 17.) AB határozatában foglaltakat is figyelembe véve, soron kívül [Be. 79. § (1) bekezdés c) pont] folytassa le.

[41] A Be. 856. § (1) bekezdés a) pontja szerint a pénzbüntetést és bűnügyi költséget a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori törvényes kamatával együtt a terheltnek vissza kell téríteni, ha rendkívüli jogorvoslat folytán a jogerős ügydöntő határozatot a bíróság hatályon kívül helyezte, és megismételt eljárást kell lefolytatni.

[42] Ennek megfelelően a Kúria a Be. 857. § (1) bekezdés c) pontja alapján elrendelte a terhelt részére az általa eddig esetlegesen megfizetett pénzbüntetés és bűnügyi költség összegének mindenkori törvényes kamatával történő visszatérítését.

[43] A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

Budapest, 2023. november 28.

Dr. Csák Zsolt s.k. a tanács elnöke, Dr. Kardos Andrea s.k. előadó bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Schmidt Péter s.k. bíró, Dr. Tuba István Krisztián s.k. bíró

A Kúria végzése 2023. november 28. napján véglegessé vált.

Dr. Csák Zsolt s.k.
a tanács elnöke